

6. The Status and Role of Prosecutors A United Nations Office on Drugs and Crime and International Association of Prosecutors Guide. (2014). Retrieved from: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/14-07304_ebook.pdf [in English].

7. International Association of Prosecutors. Retrieved from: <https://www.iap-association.org/> [in English].

8. Standarty profesiinoi vidpovidalnosti, osnovni prava ta oboviazky prokuroriv. (1999, April 23). [Standards of professional responsibility, basic rights and duties of prosecutors]. *Visnyk prokuratury Ukrainy*. № 6.122-131. [in Ukrainian].

9. Pro pryiednannia Ukrainy do Statutu Rady Yevropy. (1995). [On the accession of Ukraine to the Charter of the Council of Europe]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*. №38. 287. [in Ukrainian].

10. Koziakov, I.M. (2015). Metodolohichni aspekty orhanizatsii prokurorskoj diialnosti na suchasnomu etapi. [Methodological aspects of the organization of prosecutorial activity at the current stage]. *Visnyk prokuratury*. Vyp. 7. 23–33. [in Ukrainian].

11. Recommendation Rec(2000)19 THE ROLE OF PUBLIC PROSECUTION IN THE CRIMINAL JUSTICE SYSTEM. Retrieved from: <https://rm.coe.int/16804be55a> [in English].

12. Vysnovok № 3 Konsultatyvnoi rady yevropeiskykh prokuroriv «Pro rol prokuratury poza mezhamy sfery kryminalnoho prava». (2008). [Conclusion No. 3 of the Advisory Council of European Prosecutors "On the role of the prosecutors office outside the scope of criminal law"]. Retrieved from: http://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=174101 [in Ukrainian].

13. The role of public prosecutors outside the criminal justice system Recommendation CM/Rec(2012)11. Retrieved from: <https://rm.coe.int/16807096c5> [in English].

14. Vysnovok KRIeP № 15 (2020): «Rol prokuroriv u nadzvychainykh sytuatsiiakh, osoblyvo pid chas pandemii». [The role of prosecutors in emergency situations, especially during a pandemic]. Retrieved from: <https://rm.coe.int/ccpe-opinion-no-15-2020-ua/1680aa2991> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 9.05.2024

УДК 343.2

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-152-158

Шміло Назар Володимирович,

аспірант Західноукраїнського національного університету,

smilonazar@gmail.com

ORCID ID: 0009-0009-4639-6526

ПРОБЛЕМИ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРАЦІВНИК ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ»

Дана стаття присвячена дослідженню проблематики визначення та тлумачення дефініції «працівник правоохоронного органу». Встановлено, що чинне законодавство України не містить вичерпного переліку органів, які слід вважати правоохоронними, тож, у зв'язку з цим, невизначеним залишається і саме поняття працівника правоохоронного органу. Таким чином констатовано проблему відсутності чіткого нормативного визначення поняття «працівника правоохоронного органу». Для формулювання відповіді на питання визначення поняття працівників правоохоронного органу та правоохоронного органу цілому, пропонуємо дослідити підходи щодо розуміння цих понять на підставі аргументованих наукових поглядів. Зроблено висновок, що працівники правоохоронних органів не мають в своєму змісті походження адміністративно-правового чи кримінально-правового характеру. Вони є похідними від норм законодавства, які регламентують діяльність судових та правоохоронних органів, тож походять від кола органів, які належить відносити до правоохоронних. У дослідженні наведено критерії, за якими той чи інший орган раціонально відносити до правоохоронного. Законодавство України передбачає змішаний (одночасно переліковий і функціональний) спосіб визначення таких органів. Варто відмітити, що наведений перелік правоохоронних органів не є вичерпним, тому він може доповнюватися й іншими правоохоронними органами керуючись функціональним критерієм розподілу. Опосередковано досліджено місце органів прокуратури через призму приналежності до правоохоронного органу. Проаналізувавши основні погляди на місце прокуратури в системі органів влади, необхідно сказати, що дійсно чинне законодавство України все більше схиляється до віднесення органів прокуратури до судової гілки влади. Проте, чи є така ситуація виправданою, покаже час. Єдине, що необхідно сказати, це те, що органи прокуратури уже не варто однозначно відносити до правоохоронних органів, а з приміткою про вказівку на приналежність до системи правосуддя. Проведено порівняльний аналіз між поняттями «правоохоронні органи» та «органи охорони правопорядку».

Ключові слова: правоохоронний орган, правоохоронець, працівник правоохоронних органу, поліція, прокуратура.

Shmilo N. PROBLEMS OF INTERPRETING THE CONCEPT OF "LAW ENFORCEMENT OFFICER"

This article is devoted to the study of the problems of definition and interpretation of the definition "employee of a law enforcement agency". It has been established that the current legislation of Ukraine does not contain an exhaustive list of bodies

that should be considered law enforcement, therefore, in connection with this, the very concept of a law enforcement officer remains undefined. In this way, the problem of the lack of a clear normative definition of the concept of "employee of a law enforcement agency" has been ascertained. In order to formulate an answer to the question of defining the concept of employees of a law enforcement agency and a law enforcement agency as a whole, we suggest exploring approaches to understanding these concepts based on reasoned scientific views. It was concluded that law enforcement officers do not have an administrative-legal or criminal-legal origin in their content. They are derived from legal norms that regulate the activities of judicial and law enforcement agencies, so they originate from the range of agencies that should be classified as law enforcement agencies. The research provides criteria by which one or another body can be rationally classified as a law enforcement agency. The legislation of Ukraine provides for a mixed (at the same time list and functional) method of determining such bodies. It is worth noting that the given list of law enforcement agencies is not exhaustive, so it can be supplemented by other law enforcement agencies guided by the functional distribution criterion. The place of the prosecutor's office was investigated indirectly through the prism of belonging to a law enforcement agency. Having analyzed the main views on the place of the prosecutor's office in the system of authorities, it must be said that the actually valid legislation of Ukraine is increasingly inclined to attribute the prosecutor's office to the judicial branch of government. However, time will tell whether such a situation is justified. The only thing that needs to be said is that prosecutor's offices should no longer be unequivocally classified as law enforcement agencies, but with a note indicating that they belong to the justice system. A comparative analysis was conducted between the concepts of "law enforcement agencies" and "law enforcement agencies".

Key words: law enforcement agency, law enforcement officer, law enforcement officer, police, prosecutor's office.

Постановка проблеми. Проблему відсутності чіткого нормативного визначення поняття «працівника правоохоронного органу» ще у минулому десятилітті логічно підмітили та детально дослідили М. І. Мельник і М. І. Хавронюк. Науковці зазначали, що «правова невизначеність вищевказаного поняття не лише говорить нам про відсутність єдиного підходу до розуміння та визначення кола органів, які слід відносити до правоохоронних, що в свою чергу ускладнює вирішення теоретичних проблем у цій сфері, але й безпосередньо негативно впливає на функціонування та діяльність вищевказаних органів, оскільки провокує правову невизначеність та відсутність правового регулювання щодо визначення кола компетенції правоохоронних органів, а відтак, правового та соціального статусу працівників та службовців цих органів» [1, с. 19].

Доцільно застерегти, що працівники правоохоронних органів не мають в своєму змісті походження адміністративно-правового чи кримінально-правового характеру. Вони є похідними від норм законодавства, які регламентують діяльність судових та правоохоронних органів, тож походять від кола органів, які належить відносити до правоохоронних. З цього виходить, що норми кримінального кодексу, положення кодексу України про адміністративні правопорушення чи то статті інших спеціальних нормативно-правових актів набувають змісту бланкетної норми. З огляду на це, щоразу, застосовуючи ці норми, правозастосовний орган чи судова установа зобов'язані обґрунтовувати, посилаючись на відповідні положення закону, приналежність суб'єкта правопорушення або потерпілого від правопорушення до того чи іншого правоохоронного органу, відтак визнавати одну зі сторін правоохоронцем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Досліджували сутність та поняття працівника правоохоронного органу такі науковці, як І.Д. Метельський, О.О. Житний, М. І. Ануфрієв, О. М. Бандурка, М. І. Бажанов, А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, В. Т. Дзюба, Ю. П. Дзюба, К. Б. Марисюк, М. І. Мельник, В.І.Осадчий, В. В. Сташис, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін, М. І. Хавронюк, та інші.

Метою статті є встановлення сутності поняття працівник правоохоронного органу.

Викладення основного матеріалу дослідження. Існує чимало наукових спроб визначити й окреслити вищевказане поняття «правоохоронного органу». Погляди частини науковців схилиються до віднесення правоохоронних органів до одного із видів державної установи, чи то державну юридичну особу, яка може існувати лише серед інших державновладних органів та виконувати ввірені їй державною функції у різних сферах суспільного життя та діяльності держави: державновладні, організаційні, розпорядчі, контролюючі та інші [2, с. 7]. Окреслене визначення не є бездоганним та достименно вірним. Оскільки реалізація названих функцій (перш за все, організаційно-розпорядчих), і важко не погодитись із науковою думкою А. М. Куліша, «наявність організаційно-розпорядчих функцій притаманне для будь-якої державної установи чи юридичної особи, відтак, виходячи з наведених ознак правоохоронного органу, ним слід вважати будь-який державний орган, установу, організацію або юридичну особу, що цілком недоречно та позбавляє розглянуте поняття індивідуального змісту» [3, с. 91].

В свою чергу О. М. Бандурка зазначає, що «правоохоронними органами слід вважати ті органи, які існують в державі та покликані захищати суспільні та державні інтереси, забезпечувати відчуття правопорядку, слікувати за додержанням законності, боротися зі злочинністю та іншими порушеннями встановлених норм» [2, с. 7]. Проте, на думку М. І. Мельника й М. І. Хавронюка, правоохоронним органом слід вважати не лише державний, але зазвичай і озброєний орган, який виконує не лише привентивну, але й одну чи декілька основних правоохоронних функцій, які є визначальними для його функціонування, тож правоохоронний орган потребує спеціального забезпечення. Для службовців чи працівників вищевказаного органу законом визначено спеціальні вимоги, оскільки такі працівники повинні професійно, належно та ефективно виконувати покладені на них нормами спеціального закону функціональні обов'язки. Такі працівники користуються й різноманітними спеціальними правами, мають визначені законодавством пільги, користуються підвищеним правовим захистом і володіють зовнішніми ознаками приналежності до

окремого правоохоронного органу» [1, с. 31].

Послідовним вдається, що більшість авторів у своїх доктринальних поглядах роблять наголос на функціях того чи іншого органу.

Спробуємо поглянути на визначення поняття правоохоронних органів під, дещо іншим кутом. Так, на думку, О. М. Шиліна слід аналізувати та розрізняти досліджувані органи правопорядку в двох значеннях: широкому та вузькому. У вузькому – слід говорити про правоохоронні органи, як такі, які покликані протидіяти злочинності та правоможні застосовувати на громадян заходи впливу (превентивний та примусовий) межі та способи якого, визначені Законом. З іншого боку, в широкому - значенні, такі органи – це всі інші державні органи, які наділені колом повноважень за для дотримання правопорядку та законності [4, с. 142– 143]. Слід не погодитись із таким науковим підходом, по в такому контексті реалізація адміністративно-правових чи кримінально-правових норм досить проблематична. Оскільки галузі права вимагають чіткої регламентації в Законі основних дефініцій, зокрема, коли мова ведеться про призначення покарання чи притягнення до законної відповідальності.

З іншого боку, до визначення вищевказаної дефініції підійшов О. М. Музичук, автор узагальнив всі наявні законодавчі підходи щодо визначення вищевказаного поняття та об'єднав їх всіх у 4 основні категорії, наповнивши ці категорії наступним змістом:

- 1) наведення чіткого кола їхнього переліку;
- 2) виокреслення їхніх основних та визначальних ознак;
- 3) правові підстави, які визнають певний орган правоохоронним;
- 4) реалізація такими органами правоохоронної чи то правозастосовчої функції [5, с. 59].

Такий підхід цілком змістовний, проте не є вичерпним. Тож потребує доопрацювання. Слід додати ще один визначальний за своєю природою спосіб, який допоможе окреслити межі поняття «працівника правоохоронного органу», що регламентовано у змісті рішення Конституційного суду України від 18 квітня 2012 року за номером 10-рп/2012 у справі за конституційним зверненням громадянина Кузьменка Віталія Борисовича «Щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 364 Кримінального кодексу України (справа щодо застосування кваліфікуючої ознаки «працівник правоохоронного органу» до працівника державної виконавчої служби). У контексті порушених у ньому питань Конституційний суд України сформулював позицію, що поняття «працівник правоохоронного органу» необхідно визначати відштовхуючись від визначення кола ознак належних цьому суб'єкту злочину виключно посилаючись на його реалізації у Кримінальному кодексі.. Крім того, необхідно розмежовувати визначення «працівник правоохоронного органу» від поняття «працівник державної виконавчої служби» чи то «державний виконавець» [6].

Утім, запропонований КСУ спосіб, який за своєю нормативною природою базується на методі системного аналізу закону про кримінальну відповідальність, доцільно застосовувати для вирішення поставленого завдання лише як додатковий, але в жодному разі не як основний.

Щодо питання визначення працівника правоохоронного органу, то на нормативному рівні «базовим» у вирішенні питання розуміння цього поняття є Закон України № 3781-ХІІ «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року (далі – Закон № 3781-ХІІ). Цей ключовий закон, чи не перший та основний законодавчий акт, який в своєму змісті містить норми, які визначають ознаки й називають коло органів, які на законодавчому рівні визнаються правоохоронними. Відповідно до норм ч. 1 п. 1 ст. 2 Закону № 3781-ХІІ передбачено змішаний (одночасно переліковий і функціональний) спосіб визначення таких органів, тож «правоохоронні органи – включають в себе органи Національної поліції, прокуратуру, Службу безпеки України, Національне антикорупційне бюро України, Військової служби правопорядку у Збройних силах України, органи доходів і зборів, органи охорони державного кордону, органи й установи виконання покарань, слідчі ізолятори, рибоохоронні органи, органи державної лісової охорони, державного фінансового контролю та інші органи, які наділені правозастосовчими або правоохоронними функціями» [7].

Варто відмітити, що наведений перелік органів не є вичерпним, тому він може доповнюватися й іншими правоохоронними органами керуючись функціональним критерієм розподілу. Так, Закон України № 876-VII від 13 березня 2014 року «Про Національну гвардію України» у ч. 1 ст. 1 визначає, зокрема, що «Національна гвардія України визнається військовим формуванням, яке наділене правоохоронними функціями, відтак входить до складу органів Міністерства внутрішніх справ України...» [8]. Не можна лишити поза увагою окрему роль, яка відведена органам прокуратури, оскільки існує двозначність трактування віднесення цього органу до переліку правоохоронних органів. Так, згідно із ст. 2 ЗУ «Про прокуратуру», враховуючи функціональний критерій, на органи прокуратури покладаються державою наступні функції: «1) підтримання державного обвинувачення в суді; 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених цим Законом та главою 12 розділу III Цивільного процесуального кодексу України; 3) нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; 4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян. А ще, з метою реалізації своїх законних функцій прокуратура вправі здійснювати міжнародне співробітництво» [9]. Виходячи із основних функцій, що реалізуються

органами прокуратури, можна зробити висновок, що вони належать до правоохоронних органів. Незважаючи на це, окремі автори стверджують, що прокуратура належить до виконавчої гілки влади [10, С.26].

Інші ж науковці наводять точку зору, що прокуратура є елементом взагалі системи органів судової влади, пояснюючи це тим, що основні функції прокурорів пов'язані зі здійсненням судочинства та забезпеченням правосуддя, не виникає сумнівів, що професії прокурора та судді є спорідненими за своїм змістом [11, С. 21].

Натомість Ю.С. Шемшученко стверджує, що органи прокуратури не слід відносити до жодної з гілок влади. Такий висновок, на його думку, випливає зі змісту Конституції України [12, С. 257-258].

З цього питання також висловив свою думку Конституційний Суд України, який вказав, що «поділ державної влади є структурною диференціацією трьох рівнозначних основних функцій держави: законодавчої, виконавчої, судової. Він відображає функціональну визначеність кожного з державних органів, передбачає не тільки розмежування їх повноважень, а й їх взаємодію, систему взаємних стримувань та противаг, які мають на меті забезпечення їх співробітництва як єдиної державної влади» [13].

Отже, проаналізувавши основні погляди на місце прокуратури в системі органів влади, необхідно сказати, що дійсно чинне законодавство України все більше схиляється до віднесення органів прокуратури до судової гілки влади. Проте, чи є така ситуація виправданою, покаже час. Єдине, що необхідно сказати, це те, що органи прокуратури уже не варто однозначно відносити до правоохоронних органів, а з приміткою про вказівку на приналежність до системи правосуддя.

Продовжуючи наукове дослідження, проаналізуємо наукові погляди деяких науковців, які узагальнили та визначили коло основних ознак, якими наділені правоохоронні органи, до таких правники відносять:

- а) законодавче визначення та регулювання функціонування правоохоронного органу, не лише загальними, а й спеціальними нормативно- правовими актами;
- б) реалізовувати покладені на правоохоронний орган функції, він вправі лише з чітким дотриманням законних процедур та правил;
- в) правоохоронні органи наділені правом застосовувати заходи примусу та спеціальні засоби, коло яких визначає Закон;
- г) всі законні рішення працівників правоохоронних органів та органу в цілому носять загальнообов'язковий характер [15, с. 149].

Наведений перелік хоч і систематизував основні ознаки, проте не допомагає точно визначити ті органи, які слід визначати правоохоронними. Оскільки, всі крім третьої групи ознаки рівною мірою стосуються всіх органів влади, а третя позначає інституції, які взагалі не можна вважати правоохоронними органами (зокрема, згідно із ст. 1-1 Закону «Про Збройні Сили України», право використовувати у мирний час примус та спеціальні засоби мають Збройні Сили України) [16].

Враховуючи постійний динамічний розвиток системи правоохоронних органів в нашій державі, то й вимагати від законодавця виокремлення вичерпного переліку відповідних органів наврядчи потрібно та не є коректним.

Підбиваючи підсумки досліджуваній темі, надаємо перевагу науковим поглядам, які наводить В. І. Осадчий, автор все ж схиляється до визначення поняття правоохоронного органу через функціональний критерій, тобто враховуючи приналежність його до системи органів, що займаються правоохоронною діяльністю. Аналізуючи наукові погляди автора, слід зазначити, що науковець пропонує визнавати правоохоронну діяльність, як реалізацію працівниками державних органів під час виконання ними обов'язків, хоча б однієї з наведених функцій:

- 1) «досудове розслідування в кримінальних справах чи адміністративне провадження;
- 2) виконання вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів розслідування і прокурорів працівниками установ виконання покарань, кримінально-виконавчої інспекції, Державної виконавчої служби, військової частини, гауптвахти і дисциплінарного батальйону чи працівниками органів внутрішніх справ;
- 3) оперативно-розшукова, адміністративна, профілактична, охоронна функції міліції; припинення правопорушень при переміщенні людей, транспортних засобів, товарів та інших предметів чи речовин через державний і митний кордон;
- 4) припинення правопорушень при незаконному використанні лісу, незаконному полюванні, незаконному зайнятті рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом; нагляд і контроль за виконанням законів» [17, с. 7].

На нашу думку, ці наукові погляди мають конкурентне право на застосування лише в тому випадку, якщо додати реформаційні зміни в правоохоронних органах. Тобто, надавши комплексний аналіз виконуваних функцій та завдань окремого органу, можна дійти висновку, що все ж посилаючись на цю наукову позицію, правоохоронним доцільно вважати той орган державної влади, який покликаний та уповноважений здійснювати правоохоронну діяльність [18, с. 137].

Не можемо залишити поза увагу й наукову позицію М. В. Руденка, Г. С. Рибалка, В. Є. Кривулі, які стверджують, що Закон № 3781-ХІІ, що містить критерії для визначення правозастосовчої функції, має в своєму змісті правову невизначеність, що дозволяє відносити до правоохоронних органів всі державні

органи, оскільки всі вони у своїй діяльності застосовують правові норми» [19, с. 205]. В свою чергу дослідники виводять більш точне та конкретизоване визначення досліджуваної дефініції, відтак вони зазначають, що «правоохоронні органи – це система перш за все спеціалізованих організацій, що предметно здійснюють державне управління у сфері охорони правопорядку. Для них виконання правоохоронної діяльності є основною функцією» [19, с. 208].

Пропонуємо проаналізувати наукову позицію В. О. Навроцького, який присвятив свої дослідження визначенню деяких положень теорії управління й трудового права. Автор аргументує твердження, що норми Кримінального кодексу, в яких йдеться про працівників правоохоронних органів, вимагають зважати на статус таких таких працівників, залежно від правового змісту самих відносин, в яких вона перебуває з правоохоронним органом: трудових чи службових відносинах. Також слід враховувати характер посади, яку обіймає така особа та рід завдань, які така особа виконує: правозастосовчі чи правоохоронні. [20, с. 599].

Ми цілком підтримуємо ці наукові висновки, адже не слід залишати поза увагою той факт, що до штатної чисельності абсолютного кожного правоохоронного органу входять не лише службовці, а й суто технічні працівники. Таким чином, серед працівників правоохоронного органу, що мають значення для встановлення адміністративно-правового статусу, слід виділяти таких, що безпосередньо наділені правоохоронними чи правозастосовними функціями – пропонуємо визначити їх службовцями, а також таких, які виконують допоміжні функції, та за своєю природою не є правоохоронцями, але є працівниками правоохоронних органів – таких осіб слід визначити робітниками.

Варто звернути увагу на суміжне з аналізованим вище поняття «органи охорони правопорядку», яке було введено в українське законодавство у зв'язку зі змінами до Конституції України, що були внесені Законом від 2.06.2016 р. № 1401-VIII «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)». Це поняття недостатньо, на нашу думку, досліджене у правничій доктрині. До прикладу, В. О. Боняк виводить на науковий рівень такі ознаки, які він вважає, притаманні органам правопорядку: «а) працівник цього органу уповноважений застосовувати засоби примусу; б) до таких органів можуть входити озброєні підрозділи; в) основною функцією таких органів – правоохоронна функція, тобто вони дослівно мають охороняти право, проте ця функція суттєво звужена [21, с. 44].

На авторитетну думку В. Я. Тація, правоохоронні органи та органи охорони правопорядку співвідносяться як ціле та частина, як вид і рід, тобто правоохоронні органи є поняттям ширшим, тож включають в себе й органи правопорядку. Утім, щоб запобігти хибному визначенню слід закріпити ці визначення в нормах національного законодавства [22].

Висновки. Здійснивши комплексний аналіз поняття правоохоронного органу, його працівників та органів правопорядку, варто зазначити що такі органи покликані захищати права населення та відновлювати встановлений правопорядок, через реалізацію працівниками цих органів визначених законом функціональних обов'язків. Проте, законодавче підґрунтя щодо визначення основних ознак правоохоронних органів не є досконалим, тож потребує модернізації та чіткого нормативного визначення, враховуючи тенденції та шляхи розвитку нашої держави. За відсутності нормативної визначеності та спеціальних норм права для регламентації функціонування окремо кожного правоохоронного органу, слід визнавати органи правоохоронними, користуючись бланкетними нормами та враховуючи функціональні особливості таких органів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Мельник М. І., Хавронюк М. І. Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність: навчальний посібник. Київ: Атіка, 2006. 576 с.
2. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: підручник/за ред.: О. С. Захарова, В. Я. Карабань, В. С. Ковальський (кер. авт. кол.) та ін. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 376 с.
3. Куліш А. М. Щодо визначення поняття «Правоохоронні органи». *Право і безпека*. 2005. № 5. С. 90–93.
4. Шилін М. О. Проблеми визначення поняття «правоохоронні органи», назви і структури відповідної навчальної дисципліни у сфері юридичної освіти. *Проблеми законності*. 2007. № 92. С. 138–145.
5. Музичук О. М. Правоохоронні органи як об'єкт контролю // Суверенність, незалежність, конституційність: становлення та розвиток Української держави: матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 29 червня 2011 р.)/МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2011. С. 58–62.
6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Кузьменка Віталія Борисовича щодо офіційного тлумачення положення частини: Рішення Конституційного суду України від 18.04.2012 р. № 10-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-12>.
7. Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-ХІІ. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.
8. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18>.
9. Про прокуратуру: закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 2-3, ст.12.
10. Прокуратура України : навчальний посібник [для ВНЗ] / [Бесчастний В. М., Мичко М. І., Філов О. В. та ін.]. К. : Знання, 2010. 446 с.

11. Толочко О. Прокуратура як незалежний орган у системі судової влади. Вісник прокуратури. 2006. № 3. С. 20-22.
12. Шемшученко Ю. С. Державотворення і правотворення в Україні : (досвід, проблеми, перспективи) за ред. Ю. С. Шемшученко, О. В. Скрипнюк, І. О. Кресіна та ін.]. Київ. 2001. 653 с.
13. Рішення КСУ у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень ч. 2, 3, 4 ст. 219 Регламенту Верховної Ради України від 01.04.2008 № 4-рп/2008 (абз. 2 підп. 4.1 п. 4 мотивувальної частини). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-08#Text>.
14. Рішення КСУ (Другий сенат) у справі за конституційною скаргою громадянки України Левченко Ольги Миколаївни щодо відповідності Конституції України (конституційності) припису пункту 5 розділу III «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» від 02.03.2015 № 213–VIII від 18.06.2020 № 5-р(П)/2020 (абз. 1 підп. 2.3 п. 2 мотивувальної частини). URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/5_p2_2020.pdf.
15. Загуменна Ю. О. Правоохоронні органи: поняття, ознаки, функції, особливості діяльності. *Право і безпека*. 2010. № 3 (35). С. 145–150.
16. Про Збройні Сили України: Закон України від 06.12.1991 р. № 1934-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1934-12/print1467481586839658>.
17. Осадчий В. І. Проблеми кримінально-правового захисту правоохоронної діяльності: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2004. 36 с.
18. Метельський І. Д. Кримінально-правовий статус працівника правоохоронних органів України: проблеми розуміння та перспективи вдосконалення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 3 (24). С. 135–138.
19. Судові та правоохоронні органи України: підручник/М. В. Руденко, Г. С. Рибалко, В. Є. Кривуля/за ред. М. В. Руденка. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 312 с.
20. Навроцький В. О. Кримінальне право України. Особлива частина: курс лекцій. Київ: Знання, КОО, 2000. 771 с.
21. Боняк В. О. Орган охорони правопорядку України: зміст поняття, його обсяг та різновиди. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2015. Вип. 2. С. 37–48.
22. Тацій В. Я. Доповідь Комісії з питань правоохоронної діяльності щодо визначення поняття та системи правоохоронних органів. URL: http://constituanta.blogspot.com/2013/02/blog-post_2280.html.

REFERENCES:

1. Melnyk, M. I., Khavroniuk, M. I. (2006). Pravoookhoronni orhany ta pravoookhoronna diialnist. [Law enforcement agencies and law enforcement activities]. *Navchalnyi posibnyk*. 576. [in Ukrainian].
2. Zakharova, O.S., Karaban, V.Ia., Kovalskyyi, V.S. (2004). Sud, pravoookhoronni ta pravozakhysni orhany Ukrainy. [Court, law enforcement and human rights bodies of Ukraine]. *Pidruchnyk*. 376. [in Ukrainian].
3. Kulish, A. M. (2005). Shchodo vyznachennia poniattia «Pravoookhoronni orhany». [Regarding the definition of the term "Law enforcement agencies"]. *Pravo i bezpeka*. № 5. 90–93. [in Ukrainian].
4. Shylin, M. O. (2007). Problemy vyznachennia poniattia «pravoookhoronni orhany», nazvy i struktury vidpovidnoi navchalnoi dystsypliny u sferi yurydychnoi osvity. [Problems of defining the concept of "law enforcement agencies", the name and structure of the relevant educational discipline in the field of legal education]. *Problemy zakonnosti*. № 92. 138–145. [in Ukrainian].
5. Muzychuk, O. M. (2011). Pravoookhoronni orhany yak ob'ekt kontroliu. [Law enforcement agencies as an object of control]. *Suverennist, nezalezhnist, konstytutsiinst: stanovlennia ta rozvytok Ukrainskoi derzhavy: materialy nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 29 chervnia 2011 r.)*. 58– 62. [in Ukrainian].
6. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym zvernenniam hromadianyna Kuzmenka Vitaliia Borysovycha shchodo ofitsiinoho tlumachennia polozhennia chastyny. (2012, April 18). [The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional appeal of citizen Kuzmenko Vitaly Borisovich regarding the official interpretation of the provision of the part]. *Rishennia Konstytutsiinoho sudu Ukrainy № 10-rp/2012*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-12> [in Ukrainian].
7. Pro derzhavnyi zakhyst pratsivnykiv sudu ta pravoookhoronnykh orhaniv. (1993, December 23). [On state protection of court employees and law enforcement agencies]. *Zakon Ukrainy №3781-XII*. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3781-12> [in Ukrainian].
8. Pro Natsionalnu hvardiiu Ukrainy. (2014, March 13). [On the National Guard of Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 876-VII*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18> [in Ukrainian].
9. Pro prokuraturu. (2014, October 14). [On the prosecutors office]. *Zakon Ukrainy № 1697-VII*. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*. № 2-3. 12. [in Ukrainian].
10. Beschastnyi, V. M., Mychko, M. I., Filov, O. V. (2010). Prokuratura Ukrainy. [Prosecutors Office of Ukraine]. *Navchalnyi posibnyk [dlia VNZ]*. 446. [in Ukrainian].
11. Tolochko, O. (2006). Prokuratura yak nezalezhnyi orhan u systemi sudovoi vlady. [Prosecutors office as an independent body in the system of judicial power]. *Visnyk prokuratury*. № 3. 20-22. [in Ukrainian].
12. Shemshuchenko, Yu. S., Skrypniuk, O.V., Kresina, I.O. (2001). Derzhavotvorennia i pravotvorennia v Ukraini: (dosvid, problemy, perspektyvy). [State-building and law-making in Ukraine: (experience, problems,

prospects)]. 653. [in Ukrainian].

13. Rishennia KSU u spravi za konstytutsiinym podanniam 50 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen ch. 2, 3, 4 st. 219 Rehlamentu Verkhovnoi Rady Ukrainy. (2008, April 1). [Decision of the KSU in the case of the constitutional submission of 50 Peoples Deputies of Ukraine regarding compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the provisions of Part 2, 3, 4 of Art. 219 of the Regulations of the Verkhovna Rada of Ukraine]. № 4-рр/2008 (абз. 2 підп. 4.1 п. 4 *motyvuvalnoi chastyny*). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-08#Text> [in Ukrainian].

14. Rishennia KSU (Druhyi senat) u spravi za konstytutsiinoiu skarhoiu hromadianky Ukrainy Levchenko Olhy Mykolaivny shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) prypysu punktu 5 rozdil III «Prykintsevi polozhennia» Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo pensiinoho zabezpechennia». (2015, March 2). [The decision of the KSU (Second Senate) in the case of the constitutional complaint of the citizen of Ukraine Levchenko Olga Mykolaivna regarding the compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the provision of paragraph 5 of Chapter III "Final Provisions" of the Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding Pension Provision"]. № 213-VIII vid 18.06.2020 № 5-р(II)/2020 (абз. 1 підп. 2.3 п. 2 *motyvuvalnoi chastyny*). Retrieved from: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/5_p2_2020.pdf [in Ukrainian].

15. Zahumenna, Yu. O. (2010). Pravookhoronni orhany: poniattia, oznaky, funktsii, osoblyvosti diialnosti. [Law enforcement bodies: concepts, signs, functions, peculiarities of activity]. *Pravo i bezpeka*. № 3 (35). 145–150. [in Ukrainian].

16. Pro Zbroini Syly Ukrainy. (1991, December 6). [On the Armed Forces of Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 1934-XII*. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1934-12/print1467481586839658> [in Ukrainian].

17. Osadchyi, V.I. (2004). Problemy kryminalno-pravovoho zakhystu pravookhoronnoi diialnosti. [Problems of criminal protection of law enforcement activities]. *Avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.08*. 36. [in Ukrainian].

18. Metelskyi, I. D. (2018). Kryminalno-pravovyi status pratsivnyka pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy: problemy rozuminnia ta perspektyvy vdoskonalennia. [Criminal legal status of the employee of law enforcement agencies of Ukraine: problems of understanding and prospects improve]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*. Vyp. 3 (24). 135–138. [in Ukrainian].

19. Rudenko, M.V. (Ed.), Rybalko, H.S., Kryvulia, V.Ie. (2018). Sudovi ta pravookhoronni orhany Ukrainy. [Judicial and law enforcement bodies of Ukraine]. *Pidruchnyk*. 312. [in Ukrainian].

20. Navrotskyi, V. O. (2000). Kryminalne pravo Ukrainy. Osoblyva chastyna. [Criminal law of Ukraine. A special part]. *Kurs leksii*. 771. [in Ukrainian].

21. Boniak, V. O. (2015). Orhan okhorony pravoporiadku Ukrainy: zmist poniattia, yoho obsiah ta riznovydy. [The law enforcement body of Ukraine: the meaning of the concept, its scope and varieties]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. Vyp. 2. 37–48. [in Ukrainian].

22. Tatsii, V. Ya. (2012). Dopovid Komisii z pytan pravookhoronnoi diialnosti shchodo vyznachennia poniattia ta systemy pravookhoronnykh orhaniv. [Report of the Commission on Law Enforcement Activities on Defining the Concept and System of Law Enforcement Bodies]. Retrieved from: https://constituanta.blogspot.com/2013/02/blog-post_2280.html [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 9.05.2024

УДК 346.56

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-158-165

Яцентюк Станіслав Володимирович,

аспірант кафедри права та правоохоронної діяльності

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

syatsentiuk@cuspu.edu.ua

ORCID ID: 0009-0005-3587-5290

КОМУНАЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА, УСТАНОВИ Й ОРГАНІЗАЦІЇ: ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ

У статті досліджено комунальні підприємства, установи й організації крізь призму їх організаційно-правової та функціональної сутності. Розглянуто зазначених юридичних утворень як узагальнено – у рамках складеної термінологічної конструкції «комунальні підприємства, установи, організації», так і диференційовано – у рамках понять «комунальне підприємство» та «комунальна установа (організація, заклад)».